

EILĖRAŠČIAI

IŠLEISTUVIŲ NUOTRAUKA ALEKNYNĖS MOKYKLOJE

Antras iš dešinės, kiek apskuręs,
stypsantis virš pirmosios mergaičių eilės,
esu aš.

Žvilgsnis –
lyg būtų gražaus ką pamatęs toli.
Dešinė kiek sulenkta –
norėtų uždėti ją ant peties
stovinčiai priešais, vos atsilošusiai.

Tai nuotrauka iš mano pomirtinio gyvenimo:
ten nieko neliko, kur stovim –
viskas perrausta, skendi piktžolėse.
Pasikeitė visos kūno ląstelės. Kitas protas,
veido išraiška. Plaukai seniai nebe tie.
Treti dantys.

Ką jis taip mato iš mano pomirtinio gyvenimo?
Ko jis taip tikisi? Iš manęs, dabartinio?
Iš tos, stovinčios priekyje?
Dar vis nori – tiek metų – uždėt ant peties ranką,
kad būtų gražu Lietuvoj.

Kaip jam pasakyt, kad neverta?
Kad ji greitai susens, bus pavargus,
aplipus vaikais,
pikta –
kad niekada nebus tavo.

Kaip jam pasakyt, kad jau mirę tėvai,
kad nieko nėra,
kas matyti toj nuotraukoj?

O žvelgia su tokiu pasitikėjimu,
dar neapviltas mano gyvenimo:
jis nežino, kas būsiu,
kur gyvensiu,
kad rašysiu eilėraščius,

kad bus kita moteris,
dėl ko jis labai nusimintų.
Sutikęs manęs nepažintų,

drovėtusi būti pakalbintas,
gal siektų bučiuoti rankos – vyresniam,
kaip prieš daug metų jį mokė tėvai,
per pamoką užsikirstų deklamuodamas mano eilėrašį.

O norėčiau ką nors jam nupirkti:
knygų, geresnį drabužį,
užrašyt palikimą.

DAINA APIE NEPARAŠYTĄ EILERAŠTĮ

Bėki, eilute,
galan gyvenimo,
galan gyvenimo –
per visą knygą.

Bėki per knygą
lapas po lapo,
lapas po lapo –
galan gyvenimo.

Palaidi žodžiai
vejas per knygą –
veja mažąsias
didžiosios raidės.

Bėki nuo žodžių –
neatsisukus:
žvanga tie žodžiai
pikti kaip dalgiai.

Bėki, eilute,
lapas po lapo,
o pabėgėjus –
dar palūkėki.

Žodžių užvyta
sustok pabėgus –
mes dar pabūsime
vidury knygų.

Mes dar pabūsim
vidury knygos,
vidury knygos
susimąstysim.

Po to pabėgsi
mane palikus
galan gyvenimo –
nepalūkėjus.

Marcelijus Martinaitis, *Tolstantis*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002, p. 28–31.

SUGRĮŽIMAS

Eilėraščių rinktinė

KVAILUTĖS ONULĖS RAUDA

Rado prie tako Onulė
raudoną siūlą
iš vaikiškos kojinės,
o gal iš vaivorykštės?
Atsisėdo prie tako
ir pagailo Onulei to siūlo,
ir iš gailumo –
apsiverkė.

Ir pagailo Onulei
vyturio lizdo dirvone,
šį rytą į kūdrą įkritusios bitės
ir smėlyje vaiko pėdos.

Ir pagailo Onulei,
kad plūgais apars
vyturio lizdą dirvone,
kad bitė ratuota namo nesugrįš
ir liks alkana bičių motina,
kad vaikai tie – užaugo ir pasens,
o raudonos vaikiškos kojinės
bus per mažos jų kojoms.

Sėdėjo prie tako Onulė

ir verkė,
laikydama rankoje siūlą,
taip verkė,
lyg būtų sudegę namai.

SEVERIUTĖS RAUDA

Severiutė esu nuo Užpalių, kur gelžkelis suka į pietus,
kur eidavau bėgiais basa,
kaip nėščia iš namų išvaryta skalbėja...
Lyg paskutinei –
prie didelio užtiesto stalo nebuvo man vietos:
už nugaros, man negirdint,
kalbėjot,
kalbėjot,
kalbėjot...

Aš nebuvau jums sesuo, aš tik ausdavau baltinius,
pati auginau savo trečiąjį nebylį brolių.
Prisiverčiau mirusio tėvo medinėje lovoje ir jūsų
nekaltinu:
lyg per peilius –
ėjau aš per gruodą,
bridau kaimo molį...

Toli gyvenau aš nuo jūsų,
toli nuo Užpalių –
už mylių.
Naktim apie mažą baltgalvį vaikelį
šnekėdavau su žole.
Man grojo armonika mažas kupriukas,
ką užpernai mirė.
Jis sakė:
mane alučiu aprėdysiąs,
apausiąs mane dalgele...

Dieve tu mano,
aš net nemačiau, kad pasenom –
kaip didelis apšviestas miestas
traukinys šitą naktį praėjo...
O aš gi –
tiktai Severiutė, o aš gi –
verkiu kaip piemenė,
kaip tyliai ant nebaigto audinio verkia

kuprota audėja.

Šitiek metų praėjo,
ir vėlu jau paguosti:
jums piemenės reikėjo,
meilužės,
guodėjos basos.
Ką iš manęs jūs padarėt –
važiuoti,
bagoti,
batuoti –
aš juk tiktai Severiutė,
aš trečiojo – nebylio – brolio sesuo.

* * *

Ant rudenio
laukų juodų
aš neturiu
baltų žirgą.

Ant tų laukų
labai seniai
jau sudegė
mano namai

ir kamanos –
su jom žirgai,
baltų tėvų
balti vargai.

Į Vilnių laišką
parašiau,
per jį baltų
žirgų prašiau.

Atrašė man,
kad jų nėra:
mano žirgai
žuvo kare.

Toli į Kuršą
keliavau
ir prūsų žemėje

buvau.

Mačiau: ten auga
daug žiedų
iš kraujo atvirų
žaidų.

Tik nieks nematė
palaidų
rudens laukuos
baltų žirgų.

* * *

Jeigu akis man išplėš –
niekam neleisk,
kad jų vieton –
melą įdėtų
ir akiduobių tamsoje
lieptų regėti saulę.

Jeigu žodžius man atims –
tu klausyk:
kai tyliu,
ar žodžiai nieko negirdi?

Jeigu protą aptemdys –
manęs neužmušk:
leisk man
išeit
su pavargėliais.

Jeigu man širdį išims –
svetimos nejdėk:
ten,
kur ji buvo,
saują žemių įberk,
kad girdėčiau,
kaip kalas gyvybė.

Jeigu sulaužys mane –
man kuprą
iš mano kaulų
teisybės

uždėk
ir leisk, nors ant laiptų,
teisingai numirt.

* * *

Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje
raudonos, kad pravirkt gali, –
rasa ten laša nuo lelijų –
kaip dalgio ašmenys – gaili.

Ir pjauna širdį tarsi dobilą
lig gyvuonies, lig pašaknų,
o vakarais kažko taip tolina,
kažko nėra – lyg artimų.

Kokia tyla gyvybėn smelkias
kasdienio židinio ugnimi
Tokia daina, kad užsimerkia
dainuodami – lyg mirdami.

Lig pašaknų ten pjauna širdį,
ten teka vandenys liūdnei.
Ir dulkės vieškelių dar šiltos
tarsi sodybų pelenai.

NAKVYNĖ PAS ŽEMAITĮ KUKUTĮ

Už miško, už miško –
pelėdos dvi akys,
pelėdos trobelė apsamanojus.
Nei gyvas, nei miręs,
pusiau jau apakęs,
už miško gyvena Kukutis vienkojis.

Kol ūkė apuokas,
kol kirvarpa graužė sienoją,
kapai kol įdubo,
kol jautis giliai atsiduso, –
pasauliu keliavo pirmoji žinia apie Troją,
ir pranešė radijas:
Žemėj išnyko jau prūsai.

Kol šalys apaugo miškais
ir kol išmirė šlėktos,
gyvenimo pusę išgėrėm per naktį lig dugno.
Aš merkiau per stalą liūdnam ir prislėgtai
vienturtei gražuolei –
kuprotai jo dukrai.

Kol merginau dukrą,
kol leido paimti už rankų –
sugriovę Berlyną,
vaikai vienakojai sugrįžo...
Ir aš pražilau,
ir mes svarstėm,
kas šviečia padangėj:
gal Skuodo pašvaistė,
gal jau bombarduoja Paryžių?

Ir kol mes supratom,
kad mūsų riba – begalybė,
vienturtė jau meldės kampe
lyg susenus pelėda.
Kol kuprė žegnojos,
suiro kraštai ir valstybės
ir padais į šiaurę atsigulė žemėn žuvėdai.

Ir kol žemaičiavo jis vokiškai,
rusiškai,
lenkiškai,
lyg briedis miške,
traukinys nuvažiavęs subliovė.
Mums pašvietė degantis dvaras,
kol pasilenkusi
sena Kukutienė kamaroj paklojo man lovą.

Ir baigės politika...
Miunchenas perdavė džiazą.
Lyg prūsų žirgai pririšti –
saksofonai sužvengė...
Knapsojom už stalo
gyvenimo pusę išdažę –
nei ačiū už Varšuvą,
anei už Prūsiją danke.

Ir kolei Kukutis pritaisė sau dešinę koją,

vos lempą suspėjo uždegti –
ir šimtmetį visą gaidys išgiedojo
per vieną vienintelę naktį.

KAIP KUKUTIS PROTĄ ATGAVO

– Kai dirbau žemei dangų,
o jūrai dugną dėjau,
o jūrai dugną dėjau –
per Vokietijos gaisrą
manęs išvest atėjo,
ant kaklo pančius dėjo,
ant kaklo pančius dėjo,
per Vokietijos, gaisrą
po Blinstrubiškės ažuolu
mane pakorė.

O kai mane pakorė,
tuoj atėjau į protą:
atsižadėjau žemės,
dangaus ir Lietuvos,
dangaus ir Lietuvos.

Anoj pasaulio pusėj –
danguj man davė butą:
po Blinstrubiškės ažuolu
du sieksniu pievos.

O ko daugiau man reikia:
gavau du sieksniu pievos.
Nei arti, nei akėti:
ateina kartais karvė
ir visa patręšia.
Nei arti, nei akėti, –
o ko daugiau man reikia?

Tveriu sau žemei dangų,
ramus sau gulinėju
po Blinstrubiškės ažuolu –
senelių prieglaudoj.

Anoj pasaulio pusėj
žuvis varau į vandenį
ir suprantu, ko niekaip

suprasti negaliu.

KUKUTIS NORI PAMATYTI TĒVYNĒ

– Taip ilgai nemačiau tėvynės,
dirbdamas jos laukus,
taisydamas šiaudinius stogus.

Taip gyvenimas nedavė laiko,
temdydamas akis ir galvojimą:
vis ką nors reikėdavo dirbti,
eiti kur nors ar važiuoti.

Matau, nieko neišaina ir tiems,
kurie greitai važiuoja,
arba tiems,
kurie daug pasigardžiuodami valgo,
kad gražesni būtų žodžiai apie tėvynę.

Dirbau ir dirbau,
net savo minčių nesuprasdamas –
norėjau bent užsidirbti sekmadienį,
kad galėčiau galvoti.

Kai baigsiu visus savo darbus,
laisvą, užsidirbtą sekmadienį
atsigulęs žolėj,
laisvai pasidėjęs ant žemės rankas,
norėčiau dar pamatyti tėvynę,
kam nedavė laiko gyvenimas.
Taip nieko daugiau neuždirbau
ir taip nieko daugiau neturiu,
kad jau nebenoriu turėti.

KUKUČIO APSILANKYMAS VILNIUJE

– Tai didelis Vilnius!
Vienam pakrašty stypso gandrai,
kitam –
girdėti kalenimas!

Vienam jo krašte kerta rugius,
kitam –
riša pėdus,
vienam –
verkia vaikas,
kitam –
šluosto jam ašaras;
vienam –
dainuoja,
kitam –
pritaria...

Tai didelis Vilnius!
Taip jis ir tęsias laukais per Lietuvą:
pro Dubysą,
per Luokę,
per Žemaitiją,
kol baigias ties jūra!

PASKUTINIS ATISISVEIKINIMAS SU KUKUČIU

Miršta mažas Kukutis,
įsikniaubęs žolėj,
susirietęs – lyg bitė prie avilio.
Paskutinį kartą atsikvepia,
įtraukdamas viso gyvenimo gėrį.

Miršta toks mažas Kukutis,
nejžiūrimas iš lėktuvų,
nematomas radarų ekranuose,
nepastebi jo mirties povandeniniai laivai.

Tyliai miršta Kukutis,
nesudrumdamas radijo ryšio,
traukinių eismo,
nepakenkdamas lėktuvų reisams...

Miršta mažas Kukutis,
nieko neužgaudamas – kaip atodūsis.
Miršta visam pasauly,
miršta visiems laikams,
miršta visur, kur yra kas nors gyva, –
nors kraštelis dangaus,

Žemės sauja,
skruzdė su eglės spygliu...
Miršta paukščių lizduos,
snieguotose viršūnėse,
vaisių sėklose, žodynuose, grūduose,
miršta knygoje, aviliuose...

Miršta ten, kur jo niekad nebuvo
ir jau niekad nebus:
ekspresų languos, posėdžių salėse,
miršta žodžiams, vaikams, Antarktidai,
Araratui, Australijai, Andų kalnams,
miršta visam pasauliui...

Virš horizonto patekęs žvaigždė
į begalybę
transliuoja jo amžiną mirtį.

* * *

Ašara, – dar tau anksti
nusirist į smėlį,
kad užkastų.

Nepalik namų, senelės akinių,
atminimų užstalėj, rožančiaus
žemės nepabaigiamų darbų.
Pasivyk išeinančius, karštai
išbučiuok jų kojas.

Vaiko nepalik, iš jo akių
pėdsaką nuvesk jam iki žemės.
Pagailėk aklų, esi
jiems vienintelis regėjimas.
Susimilk ant mūsų –
ant luošų,
ant laimingų...

Nežak kaip eketė širdy,
ašara, gyvybe, vabalėli.
Smilgą tu nulenk, nuskrisk
lig namų – akių tu boruže.

Ašara, prie kelio pastovėk,

pasitik ir didelį, ir mažą.
Tu beraščių išmintie, šilta
dar nukriski ant laimingų rankų.

Vis greita tu, ašara, greita –
taip kiekvieną apeini, apvaikštai.
Štai jaučiu, per skruostą man nuriedi,
lyg kas basas pereitų per sodą.

PRISIMINIMAS (SERBENTA)

Jauną pavasarį gimiau Serbentos upelėj.
Patiesta drobe parėjau į namus,
susiradau dirbančius tėvą ir motiną,
į rankas įsitveriau ir ėmiau augti –
nuo pavasario iki pavasario.

Taip ir gyvenom – stati:
kas su dalgiu, kas su kibiru rankose,
o vaikai augdavo – bėgiodami.

Kol nesustodavom, nesustodavo ir gyvenimas:
jį jausdavom tik eidami arba dirbdami.
Nieko daugiau čia nebuvo:
žinojom – mes patys ir esam gyvenimas.

Iki karo čia buvo tik mūsų kaimas.
Po gaisrų, po žudynių
jis ataugdavo iš pasėtų rugių.

Tai buvo laikai, kai miegodavome basi,
nebįjodami sapnuot – ir sapnai buvo mūsų.
Ir visi savi naktimis, o gaidgystėmis
keldavosi senelė šildyti mums sekmadienius.

Per Sekmines eidavome prie Serbentos,
susėsdavome ant kranto, atsižiūrėdavom vienas į kitą,
per vandenį, tylėdami, akių nenuleisdami:
kas kiek paaugo arba paseno, kurio nebėra.
Po to visus metus vėl nebūdavo laiko –
reikėjo gyventi.

TVANAS

kregždė
lipdo
lizdą
prie oro
kur buvo namo pastogė
visą dieną
kaip kibirkštis
oscilografe
pirmyn ir atgal
iš atminties
nuo piramidžių
su dumblu
snape

kur
buvo
namai
matau be galo toli
į praeitį
ligi Ararato
kas buvo
namai
dainos
geografija
botanika

burnoj
daiktų vardai poromis
javų
gyvių vardai
taip pat poromis

burnoj
gyvybė virsta
kalba
tai
ir yra dulkės
kurios reiškė jos
pradžią –
kada
nors
sukrėsti
žodžiai

vėlei atvirs
į gyvybę
ir daiktus

iš burnos
išskridę
jie
ieško – kur
žemė

mus
užlieja pasaulis –
kalba
prie nebūties
lipdo
žodžius

* * *

naktį
iš širdies
išvartytos baisybės
mane apstoja
įkaitintu virbalu
perveria galvą

naktį
šaukiuosi
pagalbos: baisybės
neleidžia
pabusti: pila
išlydytą stiklą
į gerklę: spjaudau
sulydytais
žodžiais

naktį
šaukiuosi
pagalbos: bijau
kad nemušta negyvo
tamsoj: bijau
kad negyvo
sargyba nevilktų
žeme: bijau

plaukuos sukrešusio
kraujo: bijau
dulkių ant veido
krešulių: bijau

nejaučiant negyvam
padarytų žaizdų: bijau
kišenių apžiūrėjimo
negyvam tikrinimo
dokumentų: bijau
marškinių prasegimo
nesipriešinant
nieko nesakant paėmimo
už kojų ir už galvos
dviese: bijau
metimo žemyn
nieko
nejaučiant

O MIRTĮ

Kaip tu sensti,
mano mirtie,
vis labiau ir labiau apsileidi,
vaikštai nusuktom kojinẽm,
vilkdama neužsegtą
odinį
vokišką rankinuką.

Į ką tu dabar panaši:
susenusi,
nešvari,
pamėlynijus girtuoklė.
Isteriški tavo plaukai
velias ant rankų,
kai išmušt tave mėginu
iš antro
savo namų galo.

Bet vėl
įsitaisai prie manęs:
girdžiu naktimis,
grojant Miunchenui,
už sienos

prarūkytu balsu
kažkam
jau pasakoji visą mano gyvenimą,
mano visus skaudumus...

Pasileidus pafrončių merga,
tai tu
gundydavai nukautus,
žiūrėdama
į stiklėjančias jų akis,
arba dainuodama
skindavai pievoj gėles
nuo užmerktų kareivių veidų.

Pradėjai eit per rankas,
per valstybes,
per sienas,
per frontų linijas,
užmiršai
savo baltus brolius,
ant dalgių parimusius pievoj,
senelius užmiršai,
jų atsisveikinimus,
vienus vaikus palikai,
užgęstančius tarsi žvakutės,
džiovininkams,
gimdyvėms,
negimusiems kūdikiams,
benamiams
nėra tavo
meilių pažvelgimų!

Dar gal atsimeni,
mano mergaite mirtie, –
kai buvom jauni,
kaip tu mane mylavai,
kaip kuždėjai man –
lyg iš gražiausių
šventųjų paveikslų.

Į ką tu dabar pavirtai!
Ar atsimeni šiltinę:
užsigulus standžia krūtine
mano rankas tu laikei,
kad nepaliesčiau

savo paties fotografijos,
siunčiamos man iš dangaus.

Štai dabar
vėl prie manęs sugrįžai,
praradusi visą mandrumą.
Vis taikais arčiau prie manęs,
nužvelgi mane,
slapta nusukdama veidą
ir skubiai
savo gale užsirakindama.

IŠ CIKLO „ATMINTYS“

XIII

Dar smilko saulėlydžio griaučiai
po vasaros gaisro – akiraty...
Namo, raudodama graudžiai,
vedeis užsispyrusį dviratį.

Manasis atgal vis grėžiojos,
kur tolot, kaip saulės dėmės...
Trumpai, kaip trumpai gražiuoju
į dviratį dviratis rėmės...

XX

Gražesnė su knyga esi negu su naščiais,
gražiau šviesa nuo puslapio ant veido krenta.
Kada skaitai, pavirsta vyrai mokyti beraščiais –
jie tavo skaitymo nebesupranta.

Aš, sekdamas žvaigžde, pasveikinti ateisiu,
per savo dykumas įveikęs sunkų žygį...
Bet man artėjant knygą spaudi prie krūtų kaip įščios vaisių,
lyg kad prieš Erodą, ateinantį naujagimių žudyti.

LII

Tavyje užmiegu, ir tu vaikštai
atsargi – nuo daikto prie daikto,
lyg nešiotum savyje baikštų,
gležną, vos užmegztą daigą.

Tavyje aš ilsiuos, tavo kraujų,
lyg vélei pradėtas, – stiprėju.
Tavyje pabundu ir pasaulį iš naujo
dar tavo akim pamatyti suspėju.

LVIII

Kaip valkatą nežinoma kryptim išeiti traukia –
bedievės tavo akys Dievo vél ieškoti šaukia
į dykumą. O stepės Akermano!
Į stabą pavirsti nuo jų platumo. Meną

ten užmiršti, ten šviesos apsireiškia,
ten išgirsti pasaulio šiugždesį neaiškų,
ten skitų aušros pateka raudonos, –
balsų iš Lietuvos ten klausėsi Adomas.

LXIV

Ne taip, ne taip gyvenu,
kaip į mane pažiūrėjai.
Ne taip, ne taip pareinu,
kaip keliu išlydėjai.

Ne tą vakare sumanei,
koks iš ryto pabusiū...
Pirmą kartą buvau seniai,
paskutinį – nebūsiū.

* * *

Mano žemė sulaukė amnestijos.

Skambinu į Kalnų kapines,
sakau: skubinkite –

jau atrasti dokumentai...

Ne sau ir ne savo valia
jūs priėmėt žemės Komuniją
Kalnujų kapinėse – kažkada
jūsų burnas mačiau dar pilnas kalbos.

Laikas atsišaukt, mirusieji:
jūsų pagulta žemė vaisių neduoda.
Pagal savo vardus atsišaukia javai,
plynuose laukuose sujuda pašaukti kaimai.

Vilniuje surasti antspaudai. Kregždėms
kiekvieno namo pastogėj grąžinama nuosavybė.
Pučia nuo kapinių vėjas, pakvipęs darbymečiu:
jam įsileist dar neturime tiek daržinių.

Amnestuotam Izidoriui grįžta šventumas.
Rugiai atgauna teisę švęsti sekmadienius.
Per Sekmines galvijai galės poilsiauti, –
visos metinės kaltės bus jiems atleistos:

kam už rugius, išbraidžiotus per ganiavą,
kam už apverstą kibirą, išlaužtus vartus, –
jeigu žmonės tik tiek nusidėtų,
nebijotų mirties kaip ir jie.

Kai šventorius vėlei užgieda,
koplytėlėse gali ilsėtis šventieji,
nes tada, kai Kalnųjais ima giedoti,
pasaulyje nieko blogo nevyksta.

ESU MATOMAS VOKIEČIŲ GATVĖJE

Esu matomas
išeinantis iš namų, rakinantis duris,
praeinantis tarpuvartę, gatvę –
nekaltas.

Esu matomas
pro užuolaidą, iš automobilio, spaudos kiosko,
kūdikio vežimėlio, išilgai gatvės –
nekaltas.

Esu matomas
benamio valkataujančio šuns, čigonės, policininko,
vienuolės, bakalauro, balandžio, elgetos –
nekaltas.

Esu matomas
iš priekio, iš šonų, iš nugaros,
santehnikas mato batų padus iš kanalizacijos šidinio –
iš apačios. – Iš viršaus
esu matomas
vienintelės varnos nuo nudievinto kryžiaus –
nekaltas.

Esu matomas
vakare namuose iš kitos gatvės pusės, pro apšviestą langą –
prie šaldytuvo, priklaupęs, lyg atgailaujantis
prieš mažą apšviestą altorėlį –
nekaltas.

Esu matomas
išjungiantis šviesą – visos dienos atmintį,
kai pasitraukiu į tamsą –
nekaltas.

SAVARTYNE RASTAS ŠEIMOS ALBUMAS

Vestuvinė nuotrauka. Su naujagimiu.
Pirmi žingsniai. Tai būta mergaitės.
Kiek paaugusi. Balta iki žemės suknelė.
Su gėlėmis. Konfirmacija, vyskupas. Ta pati –
jau paauglė, negraži ilgom kojom.

Mokymasis skambinti. Baletu pamokos. Smuikas,
prispaustas smakru (nuo muzikos neišsivysčiusios krūtys).
Staigus mergaitiškas suvešėjimas. Švelnus
kaklas. Įdėmus žvilgsnis. Akys! Siek tiek retušuota.
Vyras, kieta apykaklė. Prie altoriaus, su nuometu.

Ta pati. Pora su naujagimiu. Išplėšta.
Vyresnioji, jau pagyvenusi. Su berniuku.
Su mergyte, prie traukinio. Mokyklos vinjetė.
Mergaičių rikiuotė. Su lenkais prieš tribūną. Išplėšta.

Vyras, su armonika. Antpečiai. Ankšta patalpa, vestuvės.

Viskas keičiasi. Šaltas šiaurės dangus. Barakai.
Ta pati moteris. Kitas vyras. Miško proskyna.
Rąstų krūvos. Vagonas. Moterų choras.
Tamsios, blogai išryškintos nuotraukos.
Uniformuotas sūnus. Kareivių rikiuotė. Šviežias kapas.

Išplėšta. Moterys. Tapati ir jaunesnė, duktė.
Kitas vyras. Vaikai prie eglutės. Verandoj.
Prie automobilio. Kopose. Kitas vyras. Išplėšta.
Pirmos spalvotos nuotraukos. Du pagyvenę. Virš jų –
sieninis laikrodis, kalendorius, įrėminta nuotrauka.

Išplėsta.
Senutė tamsiais rūbais, viena. Langas.
Išplėšta.
Ir toliau nieko – tušti lapai.

NEŽINOMO DAILININKO PAVEIKSLAS

Berods tai praėjusio amžiaus paveikslas.
Apsnigtos kaimo trobelės, kas eina
su šieno glėbiu, kas su naščiais vandens,
vaikai su rogutėm ant ežero ledo,
senukas su žabais, šliaužia rogės nuo kalno,
paskersta kiaulė, ją svilina, dūmai kaip virvė
tiesiai kyla aukštyn. Viskas čia pat, netoli –
bažnyčia, kapinės. Jie nesistengia
ką nors toliau įžiūrėt, kas ne šito pasaulio:
jie tikri, kad yra matomi Dievo –
visagalio jų autoriaus, kuris juos įamžina.

Jie veikia oriai, nusimanydami,
jog viską daro teisingai ir visa išlieka.
Jie tikri, kad bus kada nors pamatyti,
kai nieko neliks čia, kai visi išsiskirstys, –
jie bus pamatyti susigrūdusių salėj žmonių,
žemažiūrėm akim ieškančių, kas autorius,
aikčiojančių, sutrikusių, lyg išvydusių juos
atsivėrusioj Dievo aky.

PRISIMINIMAS

(PASERBENTY GIEDANT MOJAVAS)

Tiktu kvepiantį Dievą
iš tavo maldaknygės
iškritusiam paveikslėly.

Tikiu gėles koplytėlėj,
tikiu raides, įrašytas
po giesmyno gaidom.

Tikiu tėvą ir motiną
Šventosios Šeimynos paveiksle,
pasmilkytus žolelėm.

Tikiu mergaičių giedojimą,
tavo balse
tikiu Jo pervertą širdį.

Tikiu tavo kaktą ir lūpas,
tavo sudėtas rankas,
kurių dar niekam nepraskleidei.

Tikiu niekieno neliestą Dievą
medalikėlyje
prie pilnėjančios tavo krūtinės.

Tikiu įgimtą nuodėmę –
tai gražiausia, kas žemėje
mudviem yra dovanota.

DAINA APIE SMURTĄ

Pro baisų sapną
visa suvirpau –
pusė pasaulio,
rodos, nuvirto.

Tave išgirdus,
šokau iš guolio

ir vienmarškinė
į tamsą puoliau.

Kritau ant kelio
prie tavo kūno –
rankos nutirpo
iki alkūnių:

numestas peilis,
ant jo – mėnulis.
Veidu į žemę
tu atsigulęs.

Vakar pasaulis
gražiai žydėjo, –
dabar per plentą
kraujai tekėjo.

Mano krūtinę
skausmas įlaužė...
Miestelio šviesos
per plentą šliaužė.

Kas tai padarė?
Nėra nė kvapo...
Ką užrašyti
ant tavo kapo?

Arti – mėnulis,
toli – nameliai...
Lūpos bučiavo
kruviną kelią.

Marcelijus Marinaitis, *Sugrižimas*, eilėraščių rinktinė, Vilnius: Tyto alba, 1998, p. 62, 71, 90, 93, 185, 193, 205, 222, 276, 290, 318, 344, 354, 358, 417, 420, 436, 439, 442, 465, 473, 475, 487, 507, 514.

K. B. MARGARITAI APIE VIRTUALIĄ TIKROVĘ

Tada atsimeni –
atsidūrėme elektroniniame peizaže.
Ten viskas buvo kaip čia –
tik minkšta ir permatoma.
Pirštus galėjai panardinti į akmenis kaip į samanas,

o kalnai priminė rūką:
kiaurai per juos skraidė dideli šviečiantys paukščiai.

Apgaubti elektroninio oro
patekom į nuostabią erdvę –
nerealūs, be svorio,
transliuojami iš neaiškaus šaltinio.

Mus supo permatomos sienos.
Ir tu buvai permatoma,
kaip iš miglos:
vaikščiojai už nieko neužkliūdama,
o įmagnetinti žodžiai
buvo jaučiami kaip dvelksmas:
jie lengvai judino plaukus, žolę,
tavo drabužį.

Patyrėme neapsakomą lengvumą:
galėjome pereiti vienas į kitą,
susilieti.
O kai šitai padarėm,
staiga buvom išjungti.

Marcelijus Martinaitis, *K. B. Įtariamas*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2004, p. 45.

KUKUTIS MUŠA SAVO MIRTĮ

Kaip tu sensti,
mano mirtie,
vis labiau ir labiau apsileidi,
vaikštai nusuktom kojine m,
vilkdama neužsegta
odinį
vokišką rankinuką.
Į ką tu dabar panaši:
susenusi,
nešvari,
pamėlynijus girtuoklė.
Isteriški tavo plaukai
velias ant rankų,
kai išmušt tave mėginu
iš antro
savo namų galo.

Bet vėl
įsitaisai prie manęs:
girdžiu naktimis,
grojant Miunchenui,
už sienos
prarūkytu balsu
kažkam
jau pasakoji visą mano gyvenimą,
mano visus skaudumus...
Pasileidus pafrončių merga,
tai tu
gundydavai nukautus,
žiūrėdama
į stiklėjančias jų akis,
arba dainuodama
skindavai pievoj gėles
nuo užmerktų kareivių veidų.
Pradėjai eit per rankas,
per valstybes,
per sienas,
per frontų linijas,
užmiršai
savo baltus brolius,
ant dalgių parimusius pievoj,
senelius užmiršai,
jų atsisveikinimus,
vienus vaikus palikai,
užgęstančius tarsi žvakutės,
džiovininkams,
gimdyvėms,
negimusiems kūdikiams,
benamiams
nėra tavo
meilių pažvelgimų!
Dar gal atsimeni,
mano mergaite mirtie,–
kai buvom jauni,
kaip tu mane mylavai,
kaip kuždėjai man –
lyg iš gražiausių
šventųjų paveikslų.
Į ką tu dabar pavirtai!
Ar atsimeni šiltinę:
užsigulus standžia krūtine
mano rankas tu laikei,

kad nepaliesčiau
savo paties fotografijos,
siunčiamos man iš dangaus.
Štai dabar
vėl prie manęs sugrįžai,
praradusi visą mandrumą.
Vis taikais arčiau prie manęs,
nužvelgi mane,
slapta nusukdama veidą
ir skubiai
savo gale užsirakindama.

Martinaitis, Marcelijus, *Toli nuo rugių: eilėraščiai*, Vilnius: Vaga, 1982.